

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای^۱ کتابخانه‌های دانشگاه رازی و ارائه راهبردهای استراتژیک مناسب برای این کتابخانه‌ها

فرامرز سهیلی

مربی گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه پیام نور ، fsohيلي@gmail.com

تاریخ دریافت: ۹۰/۴/۱ تاریخ پذیرش: ۹۰/۹/۱۳

چکیده

هدف: هدف این پژوهش تعیین فرصت‌ها، تهدیدها، نقاط قوت و ضعف در کتابخانه‌های دانشگاه رازی و تدوین استراتژی‌های مناسب بر اساس تحلیل SWOT و ارائه راهکارهای اجرایی به منظور بهبود برنامه‌ها می‌باشد.

روش: پژوهش حاضر توصیفی و به روش پیمایشی صورت گرفته است. پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش خود ساخته است که روایی آن به صورت محتوایی و و پایایی آن در برنامه SPSS به روش آلفای کرونباخ اندازه گیری شده و برابر با ۰/۹۵ می‌باشد. جامعه پژوهش حاضر مدیران و کتابداران شاغل در کتابخانه‌های دانشگاه رازی می‌باشد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد: نیروی انسانی، مشارکت و همکاری، مجموعه، زیر ساخت‌های فناوری اطلاعاتی و ارتباطی، وضعیت مالی، تسهیلات و فضا، رویکردها و نگرش‌ها از نقاط قوت و ضعف جامعه پژوهش می‌باشد و. تهدیدها شامل مشکلات پشتیبانی از زیرساخت‌های موجود، عدم استفاده از سخت‌افزارهای با کیفیت مطلوب و نرم‌افزارهای جدید، امکان واگذاری برخی خدمات به بخش خصوصی، کمبود بودجه، امکان استفاده از روش خرید کنسرسیومی وجود ندارد. فرصت‌ها: نیروی انسانی جوان و با تخصص‌های مورد نیاز وجود دارد، پایین بودن قیمت نیروی کار. حمایت از نوآوری‌ها، تمایل از منابع چاپی به سمت منابع الکترونیکی، نگرش مثبت دانشجویان در رابطه با نقش کتابخانه است.

واژه‌های کلیدی: تحلیل SWOT، برنامه‌ریزی راهبردی، برنامه‌ریزی راهبردی در کتابخانه‌های دانشگاهی، کتابخانه‌های دانشگاه رازی.

مقدمه

تحولات پرشتاب و دامن گستر مفهومی و ساختاری که چه در مقیاس ملی و چه در سطح بین‌المللی و جهانی صورت می‌گیرد، کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی را با چالش‌های جدی مواجه ساخته است، ابعاد این تغییرات محیطی، به اندازه‌ای است که نه تنها ایجاب می‌کند، سیستم‌های کتابخانه‌ای و اطلاع‌رسانی کشور در وسایل نیل به اهداف، تجدید نظر بکنند بلکه حتی به تعریف مجدد خود اهداف و مقاصد نیز بپردازد. با استفاده از مطالعات محیطی درونی بررسی می‌شود که سازمان آمادگی و پذیرش کدام یک از تغییرات و پیشرفت‌های ممکن را دارد این گام را تحلیل محیطی می‌نامند و مرحله اول برنامه‌ریزی را تشکیل می‌دهد (پارکر، ۱۳۸۲؛ گورال، ۱۳۸۰) در تحلیل محیطی، عوامل از جنبه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، جامعه‌شناسی و فناورانه (پی ای اس تی)^۱ بررسی می‌شوند (به نقل از مقدم چرکری، ۱۳۸۳). یکی از ضرورت‌هایی که در این بحبوحه به میان می‌آید، تغییرات راهبردی در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی است. یکی از ابزارهای مورد استفاده جهت مدیریت استراتژیک تحلیل اس. دبلیو. او.تی می‌باشد. تحلیل اس. دبلیو. او.تی یکی از ابزارهای استراتژیک تطابق نقاط قوت^۲ و ضعف^۳ درون سازمان با فرصت‌ها^۴ و تهدیدهای^۵ برون سازمان است. برای این منظور در چهار حالت کلی نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها، پیوند داده می‌شوند و گزینه‌های استراتژی از بین آن‌ها انتخاب می‌شوند. الف- نقطه قوت: نقطه قوت یک کتابخانه یا مرکز اطلاع‌رسانی کاربردی موفق از یک شایستگی یا بهره‌برداری از یک عامل کلیدی در جهت توسعه رقابت‌پذیری آن کتابخانه یا مرکز اطلاع‌رسانی می‌باشد.

ب- نقطه ضعف: نقطه ضعف یک کتابخانه یا مرکز اطلاع‌رسانی کاربردی ناموفق از یک شایستگی یا عدم بهره‌برداری از یک عامل کلیدی که رقابت‌پذیری کتابخانه یا مرکز اطلاع‌رسانی را کاهش می‌دهد. چه چیز می‌تواند بهبود داده

شود؟ چه چیز به طور نامناسبی انجام می‌شود؟ از چه چیزی می‌توان اجتناب کرد؟

ج- فرصت: فرصت یک حالت خارجی است که می‌تواند به صورت مثبت بر پارامترهای عملکردی کتابخانه یا مرکز اطلاع‌رسانی تأثیر گذاشته و مزیت رقابتی که ایجاد کننده اقدامات مثبت در زمان مناسب است را بهبود دهد.

د- تهدید: تهدید یک حالت خارجی است که می‌تواند به صورت منفی بر پارامترهای عملکردی کتابخانه یا مرکز اطلاع‌رسانی تأثیر گذاشته و مزیت رقابتی که ایجاد کننده اقدامات مثبت در زمان مناسب است را کاهش دهد. از جمله تهدیدات می‌توان به ظهور رقبای جدید، معرفی محصول جدید توسط رقبای، مالیات بر روی کالاهای ارائه شده و غیره اشاره کرد. مینتزرگ (۱۳۷۶) یکی از اصلی‌ترین کلیدواژه‌های برنامه ریزی راهبردی را وضعیت^۷ می‌داند. در واقع موضوع از اینجا آغاز می‌شود که یک سیستم (در اینجا کتابخانه) احساس می‌کند وضعیت او مسأله‌آمیز^۸ شده است اینجاست که میان وضعیت موجود و وضعیت مطلوب، فاصله‌های احساس می‌شود. بدین ترتیب، تفکر راهبردی به یک لحاظ با توجه به وضعیت و پرسش از وضعیت آغاز می‌شود و طبیعی است که در همین راستا موقعیت^۹ و محیطی که وضعیت ما در آن قرار دارد و اساساً با آن تعریف می‌شود، موضوعیت پیدا می‌کند. به عبارت دیگر پرسش از وضعیت و تأمل از وجوه مسأله شناختی آن، بی‌درنگ ما را به پرسش از موقعیت و پرسش از محیط سوق می‌دهد، با این تأکید که مرزهای موقعیت و محیط ما را مسائل ما تعیین می‌کنند. در این راستاست که برای تبیین وجوه مسأله شناختی وضعیت، باید منطق موقعیت^{۱۰} آن را در یک محیط بفهمیم و برای این کار باید ویژگی‌های محیط و تغییرات آن و بازیگران آن را بشناسیم. مینتزرگ (۱۳۷۶) بر جوهره‌ی شناختی^{۱۱} استراتژی سازی تأکید می‌کند و معتقد است بدون این «شناخت» امکان کنشگری و عاملیت مطلوب از سیستم سلب می‌شود، به عبارت دیگر عاملان سیستم یا به تعبیر دقیق‌تر، عاملان تغییر^{۱۲} سیستم باید به یک بازی جدید

بیندیشند و یا در حقیقت، طرح و نقشه‌ای را در قالب یک الگو و براساس یک دیدگاه برای بازی خود تدارک ببینند) برنامه‌ریزی راهبردی تلاشی منظم و سازمان یافته در جهت اتخاذ تصمیم‌ها و مبادرت به اقدامات بنیادی است. این نوع برنامه‌ریزی در بهترین شکل خود، نیازمند جمع‌آوری اطلاعات بسیار وسیع، جستجوی گزینه‌های مختلف و تأکید بر تأثیرات آینده تصمیماتی است که امروز اتخاذ می‌شوند، خواهد بود (برایسون^{۱۳}، ۱۳۸۶). در واقع برنامه‌ریزی استراتژیک، فرایندی برای توسعه برنامه‌های طولانی‌مدت به منظور پاسخ‌گویی مؤثر به فرصت‌ها و تهدیدهای محیطی بر اساس نقاط قوت و ضعف سازمان است (پشتونی زاده و منصور، ۱۳۹۰). در تعیین جهت، و راهبردهای ممکن آینده‌ی یک کتابخانه، بنای این جنبه بر این است که به آغاز تخمین موقعیت فعلی، دورنما و افق آینده کمک بنماید. ارزشیابی موقعیت فعلی و آینده محیط کمک می‌کند تا تعیین شود که چه عواملی بر کتابخانه تأثیر خواهند گذاشت. واضح است داشتن اطلاعات خوبی از رقبای کتابخانه، دانش در مورد کتابخانه و سازمان مادر، و دانش درباره‌ی بازار شما بسیار مهم است (آر متیوز^{۱۴}، ۱۳۸۷). با وجود اهمیت برنامه‌ریزی استراتژیک هنوز در بسیاری از سازمان‌ها تأثیر حیاتی آن در رسیدن به اهداف سازمان به خوبی درک نشده و حتی در بعضی از مواقع مدیران آن را یک امر تجملی و پرهزینه می‌دانند. به عقیده بعضی از اندیشمندان برنامه‌ریزی استراتژیک بیانگر قدرت خلاقیت مدیران و ساختن آینده‌است (انصاری و دیگران، ۱۳۸۸). در میان این سازمان‌ها، کتابخانه‌ها به دلیل ارائه نوع خدمات و ذخیره و اشاعه دانش‌های جدید و قدیم و توسعه و تقویت نیازهای اطلاعاتی، فرهنگی و اجتماعی جامعه از اهمیت ویژه برخوردار است و مسلماً مدیران کتابخانه‌ها باید از قوه خلاقیت و توانایی خود بتوانند این نهاد اجتماعی را از پیچیدگی‌ها و پویایی محیط‌ها، رسانه‌ها و محمل‌های اطلاعاتی جدید مصون دارند و خود را آماده پذیرش فرصت‌ها و رفع تهدیدهای آن‌ها بنمایند. لذا با توجه به اینکه تغییر مستمر از مشخصه‌های بارز قرن بیستم بوده است. نظریه

پردازان سازمانی مختلف همگی به آهنگ رو به رشد تغییر در جوامع اشاره کرده‌اند. با توجه به این تغییرات و تحولات شگرف، مسأله این است که مدیران کتابخانه‌های دانشگاهی چگونه سازمان خود را در جهت سوق دهند که بهتر بتواند با تغییرات و تحولات محیط هماهنگ شود. مدیریت استراتژیک، یکی از ابزارهایی است که میان عناصر درون سازمان و فشارها و تغییرات محیط خارجی، هماهنگی لازم را ایجاد می‌کند. برای تهیه این ابزار و شناسایی این عناصر نیز، نیاز به تحلیلی همه جانبه از محیط است که تحلیل اس. دبلیو. او.تی این کار را به خوبی انجام می‌دهد. در این پژوهش با استفاده از تحلیل اس. دبلیو. او.تی به بررسی کتابخانه‌های دانشگاه رازی پرداخته می‌شود تا دریابیم که برنامه‌های استراتژیک این کتابخانه‌ها در برابر تغییرات چگونه است و این کتابخانه‌ها از لحاظ این تحلیل در چه موقعیتی قرار دارند.

اهداف پژوهش

هدف کلی این پژوهش عبارت از تعیین فرصت‌ها، تهدیدها، نقاط قوت و ضعف کتابخانه‌های دانشگاه رازی می‌باشد.

اهداف جزئی

شناسایی نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدها در کتابخانه‌های مورد بررسی در ابعاد مختلف از قبیل: انسانی، مالی، نگرشی، زیرساخت‌های فنآوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی.

ارائه راهکارهایی راهبردی برای مقابله با تهدیدها و غلبه بر نقاط ضعف کتابخانه‌های مذکور.

پرسش‌های پژوهش

۱- نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدها در کتابخانه‌های

دانشگاه رازی چیست؟

- ۲- چگونه می‌توان بر اساس نقاط قوت و فرصت‌های محیطی می‌توان بر نقاط ضعف و تهدیدها غلبه کرد؟
- ۳- راهکارهایی راهبردی برای بهبود وضعیت این کتابخانه‌ها کدام است؟

روش شناسی پژوهش

برای انجام این پژوهش و شناسایی وضع موجود برنامه‌ریزی در کتابخانه‌های این دانشگاه از روش توصیفی و پیمایشی استفاده شده است. با استفاده از مرور منابع متعدد داخلی و خارجی پرسشنامه که ابزار اصلی جمع‌آوری اطلاعات این پژوهش محسوب می‌شود طراحی گردید. البته پرسشنامه مورد استفاده در این تحقیق یک پرسشنامه خود ساخته است که روایی آن به صورت محتوایی و با استفاده از نظرات اساتید کتابداری دانشگاه شهید چمران صورت گرفته است و پایایی آن در برنامه اس.پی.اس.اس به روش آلفای کرونباخ اندازه‌گیری شده و برابر با ۰/۹۵ می‌باشد. مؤلفه‌های اصلی پرسشنامه عبارتند از: نیروی انسانی، مشارکت و همکاری، سابقه، مجموعه، زیر ساخت‌های فناوری-اطلاعاتی و ارتباطی، وضعیت مالی، فضا و تسهیلات، رویکردها و نگرش‌ها، بازاریابی و رقبای اطلاعاتی. گویه‌های آن بر اساس طیف لیکرت و از ۱ تا ۵ رتبه بندی گردیده است. جامعه پژوهش حاضر مدیران کتابخانه‌های دانشگاه رازی و کتابداران شاغل در این کتابخانه‌ها که در مجموع ۲۶ نفر بودند را در بر می‌گرفت که عبارتند از: کتابخانه مرکزی ۱۱، دانشکده‌های علوم اجتماعی ۵، دانشکده علوم ۳، دانشکده فنی مهندسی ۳ و دانشکده کشاورزی ۳ و تربیت بدنی ۱ کتابدار می‌باشد. چون نمونه مورد مطالعه به صورت سرشماری بوده است (کل جامعه) لذا استفاده از آما توصیفی را ترجیح داده‌ایم.

پیشینه پژوهش

نخستین نظریه پردازان برنامه‌ریزی استراتژیک از دهه‌ی ۶۰ بر رویکرد ادراکی به برنامه و ضرورت فهم موقعیت و تحلیل شرایط برای انتخاب گزینه‌های مسیر در محیط تعاملی پیچیده، متحول و چه بسا آشوبناک تأکید کرده‌اند. ایگور آنسوف^{۱۵} که در سال ۱۹۶۵ کتاب استراتژی شرکت^{۱۶} را نوشته است، ساخت استراتژی را فرایندی ادراکی دانسته و به کوشش برای فهم موقعیت و حل مسأله‌های موجود در وضعیت موجود تأکید کرده است. مفهوم کلیدی نظریه آنسوف «آزمون مغایرت یا ناجوری»^{۱۷} است که منظور از آن بررسی فاصله‌ی میان وضعیت موجود با وضعیت مطلوبی است که تغییرات محیط اقتضا می‌کند. راهبرد از نظر آنسوف چیزی جز انتخاب بهترین مسیر ممکن برای رفع این مغایرت و ناجوری، و دستیابی به وضعیتی سازگار با تغییرات محیط نیست (یمینی، ۱۳۸۲).

وندل بل (۱۹۹۷) تأکید می‌کند که در شناخت محیط نباید به مطالعه‌ی تغییرات سابق و نهایتاً جاری آن اکتفا کرد بلکه باید با مفروض تلقی کردن تغییرات آتی محیط به شناخت آینده‌های ممکن در محیط کوشش کرد و بدون آن، عاملان تغییر یک سیستم نمی‌توانند طرحی برای آینده خود در چگونگی سازگاری خلاق با محیط‌های پیچیده و آشوبناک داشته باشند.

محمود، حامد و حیدر (۲۰۰۵) در پژوهشی چگونگی درآمدزایی کتابخانه‌های پاکستانی را مورد کنکاش قرار دادند. جامعه پژوهش در این تحقیق متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی شهرهای گوناگون کشور پاکستان است که از طریق مصاحبه نسبت به جمع آوری نظرات مدیران کتابخانه‌های مذکور پرداخته شد. آنچه در این پژوهش قابل ذکر است استفاده از تحلیل کمی اس. دبلیو. اوتی در جهت ارزیابی نقاط ضعف و قوت، فرصت‌ها و تهدیدهای کتابخانه‌های مورد پژوهش است. نتایج پژوهش نشان داد که کتابداران پاکستانی باید بیش از پیش از تمامی فرصت‌ها و نقاط قوت خود در جهت درآمدزایی کتابخانه‌های خود استفاده کنند، ضمن اینکه باید به نقاط ضعف خود و تهدیدهای که از طرف

محیط اطراف آنها را تهدید می‌کند نیز توجه داشته باشند و در راستای کنترل آنها قدم بردارند.

چنگ^{۱۸} و هانگ^{۱۹} (۲۰۰۶) در پژوهشی، روش کمی اس. دبلیو. اوتی را آزمایش و بررسی قرار دادند. یافته‌های این پژوهش بیان می‌دارد که این روش در پذیرش و نهادینه کردن مفهوم تصمیم‌گیری چندگانه در راستای آسان‌سازی مشکلات و مسائل سازمان‌ها و موسسات، بسیار مورد استفاده قرار می‌گیرد. این پژوهش پیشنهاد می‌کند که از این روش تحلیلی می‌توان به طور همزمان در چندین مؤسسه و سازمان برای تحلیل و ارزیابی موقعیت فعلی و پیش بینی آینده استفاده نمود. در این پژوهش تصریح شده است که تحلیل اس. دبلیو. اوتی در ایجاد استراتژی، بسیار مهم و حیاتی است.

دایک یوگا^{۲۰} در سال ۲۰۰۷ به تحلیل اس. دبلیو. اوتی کتابخانه دانشگاه کشاورزی میچل اوکپارا^{۲۱} نیجریه پرداخت. نتایج وی نشان داد که نقاط قوت این کتابخانه در مجموعه کتابخانه، تجهیزات و تی. ای. ال. ال^{۲۲} نهفته است. کارکنان به خوبی واجد شرایط و متخصص هستند ... بخش صحافی از لحاظ تجهیزات بسیار مجهز می‌باشد، بخش رایانه هم اینچنین است.

نقاط ضعیف این کتابخانه کمبود فهرست برگه‌های مناسب و کارکردی است. مجلات فهرستنویسی، رده بندی و نمایه سازی نشده اند. کمبود فضا برای کاربران و کارکنان یکی دیگر از نقاط ضعف کتابخانه می‌باشد.

فرصت‌ها شامل دو بخش آموزشی و پژوهشی می‌باشد در بخش آموزش، کتابخانه می‌تواند برنامه‌های آموزشی کوتاه مدت در موضوعاتی همچون فهرستنویسی و رده بندی، نمایه سازی و چکیده نویسی، استفاده‌های عملی از فنآوری اطلاعاتی و ارتباطی در کتابخانه‌ها و... اجرا کند؛ در بخش پژوهش، بخش‌های متعددی در کتابداری و اطلاع‌رسانی وجود دارد که موضوعات پژوهشی ثمربخشی برای کارکنان کتابخانه خواهد بود؛ انتشار مجلاتی توسط کتابخانه؛ خدمات نمایه‌سازی و چکیده نویسی برای جامعه داخل دانشگاه و

خارج از دانشگاه؛ سند پردازی^{۲۳}؛ صحافی، بخش صحافی باید تجاری سازی شود. **تهدید اصلی** که کتابخانه با آن روبرو است مسائل ایمنی و امنیتی است که این موضوع شامل خود ساختمان کتابخانه، مجموعه، کارکنان و کاربران می‌باشد. فرناندز در سال ۲۰۰۹ در پژوهشی به تحلیل اس. دبلیو. او.تی رسانه‌های اجتماعی در کتابخانه‌ها پرداخت. نتایج وی نشان داد که نقاط قوت، ضعف فرصت‌ها و تهدیدهای رسانه‌های اجتماعی برای کتابخانه‌ها به شرح زیر می‌باشد. نقاط قوت: سایت‌های رسانه اجتماعی معمولاً به صورت رایگان دسترس پذیرند؛ کتابخانه‌ها می‌توانند به طور گسترده با کاربرانشان در کوتاه‌ترین زمان و به کارآمدترین روش در تماس باشند؛ کاربران قادرند تا عقایدشان را درباره خدمات و منابع به مشارکت بگذارند تا کتابخانه‌ها آن‌ها را در نظر بگیرند؛ رسانه‌های اجتماعی به کتابداران اجازه می‌دهند تا ورای یک چارچوب بسته^{۲۴} فکر کنند؛ مدیران سایت‌ها بر روی محتوای رسانه اجتماعی‌شان کنترل دارند.

نقاط ضعف: برخی رسانه‌های اجتماعی محدودیت‌هایی در مورد مقدار اطلاعاتی که شما می‌توانید در آنجا قرار دهید دارند؛ کتابخانه‌ها ممکن است خودشان را در معرض انتقاد قرار دهند؛ برخی رسانه‌های اجتماعی نیازمند دانلود کردن هستند، که این امر در برخی سازمان‌ها می‌تواند مشکل ساز باشد.

فرصت‌ها: رسانه‌های اجتماعی فرصت‌های عالی برای کتابداران هستند تا برای خدمات و مجموعه‌هایشان بازاریابی کنند؛ چنین رسانه‌هایی کتابداران را قادر می‌سازند تا به دامنه گسترده‌ای از کاربران دسترسی داشته و بتوانند کاربران جدیدی را جذب نمایند؛ کتابخانه‌های این فرصت را دارند تا از کاربرانشان درباره نوع خدماتی که آن‌ها می‌خواهند بشنوند.

تهدید: رسانه‌های اجتماعی ممکن است برای عناصر ناخوشایندی که می‌توانند به طرق مختلفی وب سایت‌های اجتماعی را دچار خرابکاری کنند باز باشند؛ این سایت‌ها معمولاً خارج از کنترل کتابداران جهت مدیریت کردن آن‌ها

هستند؛ کاربران رسانه‌های اجتماعی به آسانی یک کلیک کردن می‌توانند اشتراکشان را قطع نمایند.

مقدم چرکری در سال ۱۳۸۳ در بخشی از پژوهش خود با استفاده از تحلیل اس. دبلیو. او.تی به بررسی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران پرداخت برخی از یافته‌های وی به شرح زیر است: **نقاط قوت:** ساختمان مدرن کتابخانه، آمادگی مدیریت کتابخانه در بکارگیری فناوری اطلاعات، برخورداری از منابع مالی مناسب جهت توسعه، غنی بودن نسبی منابع کتابخانه، طرح ایجاد سیستم جامع و یکپارچه مدیریت کتابخانه و اسناد، دسترسی به اینترنت با سرعت بالا.

نقاط ضعف: عدم برخوردای کافی از تجربه کافی در بهره برداری از فناوری اطلاعات، عدم برخورداری کارکنان از آموزش‌های کافی و عدم وجود برنامه ریزی آموزشی، عدم کارایی لازم در نیروی انسانی، عدم وجود جریان اطلاعاتی لازم از منابع اطلاعاتی سازمان، عدم وجود زیرساخت‌های امنیتی لازم در محیط سازمان، عدم کاربری بهینه از رایانه‌ها و فناوری اطلاعات.

فرصت‌ها: تاکید بر ایجاد روابط بین المللی با اسناد ملی و کتابخانه ملی در جهت غنی سازی منابع و ارتقاء همکاری‌ها، اهمیت به دانایی محوری در برنامه چهارم توسعه که نقش کتابخانه ملی را دو چندان می‌کند، پیشرفت صنعت کتابداری و اسناد ایران و جهان با استفاده از فناوری اطلاعاتی، افزایش نیروی متخصص فنّاری اطلاعات در کشور، توسعه روش‌های دسترسی به اینترنت، پیشنهاد یکپارچه شدن فناوری اطلاعات در کشور با استفاده از پروتکل Z3950، وجود انجمن‌هایی مانند ایفلا و امکان استفاده از رهنمودهای آن‌ها.

تهدیدها: زمان طولانی برنامه‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات، هزینه اجرای برنامه‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات، از دست دادن کارشناسان متخصص و کارا پس از ارائه آموزش و کسب تجارب لازم، قطعی نشدن راه حل‌های امنیتی، نهای نشدن قوانین مرتبط با فرایندهای الکترونیکی از جمله حق مؤلف.

کشمیری پور و احمدی (۱۳۸۸) در پژوهشی به تحلیل اس. دبلیو. او.تی برای برنامه ریزی استراتژیک به جهت توسعه نقش کتابداران و اطلاع رسانی در مدیریت دانش پرداختند و بر اساس مرور منابع و پژوهش‌های صورت گرفته بر اساس تحلیل اس. دبلیو. او.تی ماتریسی از ویژگی‌ها را به شرح زیر ارائه نمودند. نقاط قوت: آگاهی از اهمیت اطلاعات و دانش، آشنایی با روش‌ها سازماندهی اطلاعات و دانش، شناخت نیازهای اطلاعاتی کاربران، برخورداری از مهارت جستجو، آشنایی با روش‌های پژوهش و توانایی ارزیابی دانش. ضعف‌ها: عدم آشنایی کافی با روش‌های گردآوری و اشاعه اطلاعات، عدم آشنایی با اصول و روش‌های مدیریت دانش، عدم آشنایی کافی با فناوری اطلاعات، نداشتن آشنایی با طراحی وب و پایگاه داده‌ها، ضعف در مهارت‌های ارتباطات.

فرصت‌ها: افزایش روز افزون فراورده‌های دانش، افزایش اهمیت و نقش دانش در توسعه سازمان.

تهدیدها: تصدی افراد غیر کتابدار در پست‌های مدیریت دانش، عدم درک صحیح از مفهوم میان رشته‌ای، ناشناخته بودن بازار کار مدیریت دانش. پشوتنی زاده و منصوری (۱۳۹۰) در پژوهشی به ارزیابی و مقایسه کتابخانه‌های مرکزی و دانشکده‌ای دانشگاه‌های شهید چمران و شیراز بر اساس تحلیل اس. دبلیو. او.تی پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که کتابخانه‌های مرکزی، مهندسی و علوم دانشگاه شیراز در وضعیت مطلوب‌تری قرار داشته و کتابخانه‌های علوم تربیتی و روانشناسی و دامپزشکی شهید چمران موقعیت بهتری دارند. وضعیت کتابخانه‌های کشاورزی این دو دانشگاه نیز تقریباً یکسان است. نتایج همچنین نشان داد که این کتابخانه‌ها از افراد مطلع در زمینه فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی حتی در زمینه کتابداری بهره‌چندانی نبرده‌اند و می‌توان یکی از دلایل احتمالی عدم برخورداری از زیرساخت‌های فناوری اطلاعاتی و ارتباطی در سطح بالا را همین امر دانست. همچنین تمایل کمی به سمت الکترونیکی

شدن مجموعه وجود دارد. به کیفیت و کمیت مجموعه‌های الکترونیکی چندان توجهی نمی‌شود. از نظر فضا و تسهیلات و وضعیت مالی نیز در هیچ یک از کتابخانه‌ها وضعیت مطلوب دیده نمی‌شود. میزان استقبال کارکنان از تغییر و میزان مقاومت کارکنان در مقابل تغییر در حد متوسطی قرار دارد ولی مدیران از برنامه‌های منسجم و انعطاف‌پذیر استفاده محدودی به عمل آورده. نتایج مربوط به دانشگاه شیراز بیانگر عدم آمادگی این کتابخانه‌ها برای برخورد با تغییرات است و این امر با توجه به وضعیت متلاطم و متغییر دنیای امروز اسفبار به نظر می‌رسد. همچنین مشخص شد که تصمیم‌گیران از مشکلات اساسی کتابخانه بی‌اطلاعند و این نکته تأیید کننده صحبت کتابداران کتابخانه‌های علوم و علوم ریاضی شهید چمران در مورد عدم رسیدگی معاون پژوهشی به امور کتابخانه و مشکلات بودجه است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این بخش به تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده از پرسشنامه پرداخته می‌شود. مولفه‌ها موجود در پرسشنامه از ۱ تا ۵ نمره گذاری شده‌اند که ۱ کم‌ترین ارزش و ۵ بالاترین ارزش را دارد. برای مشخص شدن اهمیت مولفه‌های مهم، درصد نمرات داده شده به گزینه‌های ۴ و ۵ را با نمره گزینه ۳ تقسیم بر دو، جمع نموده اگر از ۵۰ درصد بالاتر باشد آن گزینه مهم می‌باشد و در اینجا به عنوان نقطه قوت، ضعف، فرصت یا تهدید لحاظ خواهد شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که نقاط قوت و ضعف کتابخانه‌های دانشگاه رازی به شرح ذیل می‌باشد.

نیروی انسانی

نقاط قوت: در این کتابخانه‌ها، محیط صمیمانه‌ای بین کارکنان حاکم است، کارکنان از تخصص‌های متنوع برخوردارند، کارکنان دارای ایده‌های جدید و متنوع هستند، کارکنان در ایجاد تغییرات سهم هستند، کتابداران با کاربران دارای

رابطه نزدیکی هستند، اخلاق خدمت‌رسانی در بین کارکنان وجود دارد، کتابداران قادر به پیش‌بینی نیاز مخاطبان هستند، کارکنان از تغییر استقبال می‌کنند، کارکنان از فواید و مزایای تغییرات آگاهند، مدیر از ایده‌ها و نظرات جدید کارکنان استقبال می‌کند، تغییرات در راستای نیاز و ویژگی‌های کاربران و خدمت‌رسانی بهتر صورت می‌گیرد، مدیر برای مواجه شدن با تغییرات، یک برنامه کامل و دقیق تنظیم می‌کند، مدیر واکنش‌های مخالف افراد را پیش‌بینی و برای مقابله با آن‌ها برنامه ریزی می‌کند، در اخذ تصمیمات و برنامه‌ریزی‌ها نظرات دانشجویان لحاظ می‌شود، کارکنان این کتابخانه‌ها از نظر دانش کتابداری روزآمد هستند، مدیران این کتابخانه‌ها از بخش‌های مختلف، اطلاعات آماری دقیق در دست دارند، آموزش‌های ضمن خدمت با نیازهای کارکنان هماهنگی دارد، کارکنان این کتابخانه دارای انگیزه هستند، کارکنان این کتابخانه از تجربه و دانش مناسبی برخوردارند، کارکنان این کتابخانه سالخورده، قدیمی و خسته نمی‌باشند.

نقاط ضعف: کارکنان این کتابخانه‌ها دارای فرسودگی شغلی هستند، نسبت کارکنان این کتابخانه‌ها به مراجعین کم است، کارکنان این کتابخانه‌ها از مشکلات مختلف معیشتی، کاری و غیره رنج می‌برند، مدیر این کتابخانه‌ها به لحاظ مشغله زیاد، فرصت کافی برای نوشتن و انجام طرح‌های پژوهشی ندارد، کارکنان این کتابخانه‌ها بسیاری از موقعیت‌ها و فرصت‌ها را به علت فشار کاری از دست می‌دهند، در اخذ تصمیمات و برنامه‌ریزی‌ها نظرات اعضای هیأت علمی لحاظ نمی‌شود. مدیر، کلیه تغییرات در زمینه رقابت، تکنولوژی و بازار را در نظر ندارد، مدیر بعد از انجام هر پروژه، به بررسی و ارزیابی نتایج و تأثیرات آن نمی‌پردازد.

مشارکت و همکاری

نقطه قوت: تفویض اختیار از مدیر کتابخانه‌ها به مدیران سطوح پایین صورت می‌گیرد، این کتابخانه‌ها با دیگر سازمان‌ها و کتابخانه‌های غیردانشگاهی همکاری

دارد، کارکنان در برنامه ریزی‌ها مشارکت دارند، این کتابخانه‌ها با سایر کتابخانه‌های دانشگاهی همکاری دارد.

سابقه: قوت: این کتابخانه‌ها در سطح استان از جایگاه مطلوبی برخوردار هستند.

ضعف: این کتابخانه‌ها از موقعیت مناسب جغرافیایی در پردیس دانشگاه/ دانشکده برخوردار نیستند.

مجموعه

نقاط قوت: کیفیت مجموعه منابع چاپی این کتابخانه‌ها مناسب می‌باشد، سازماندهی مناسب مجموعه

نقاط ضعف: کمیت مجموعه منابع چاپی این کتابخانه‌ها مناسب نمی‌باشد، کیفیت مجموعه منابع الکترونیکی این کتابخانه‌ها ضعیف است، کمیت مجموعه منابع الکترونیکی این کتابخانه‌ها ضعیف می‌باشد، مجموعه در موضوعات مختلف ناهمگن می‌باشد، مجموعه این کتابخانه‌ها در معرض تخریب و نابودی است، در این کتابخانه‌ها مجموعه‌های خاص برای کاربران خاص تهیه نگشته است، حفاظت از مجموعه به خوبی انجام نمی‌گیرد.

زیر ساخت‌های فناوری اطلاعاتی و ارتباطی

نقطه قوت: کیفیت نرم افزار جامع کتابخانه‌ها بالاست.

نقطه ضعف: وضعیت بهره مندی از اینترنت در این کتابخانه‌ها مناسب نمی‌باشد، میزان برخورداری از رایانه در این کتابخانه‌ها ضعیف می‌باشد، میزان برخورداری از لوازم جانبی رایانه در این کتابخانه‌ها ضعیف است، میزان برخورداری از شبکه داخلی در این کتابخانه‌ها ضعیف می‌باشد، میزان برخورداری از وسایل ارتباطی در این کتابخانه‌ها ضعیف می‌باشد، برخورداری این کتابخانه‌ها

از افراد مطلع از فنآورى‌هاى اطلاعاتى و ارتباطى ضعيف مى‌باشد، در اين كتابخانه‌ها از جديدترين فنآورى‌هاى اطلاعاتى و ارتباطى استفاده نمى‌شود.

وضعيت مالى

نقاط ضعف: امکان صرفه جويى در هزينه‌هاى اضافى و جانبى تشرىفاتى در اين كتابخانه‌ها وجود ندارد، امکان استفاده از حمايت‌هاى مالى ذينفعان آموزش و پژوهش در اين كتابخانه‌ها وجود ندارد، اين كتابخانه‌ها از بودجه كافى براى تأمين منابع و خدمات برخوردار نيستند، امکان هدايت بودجه‌هاى اعطايى به سمت بازدهى بيشتر در اين كتابخانه‌ها وجود ندارد.

تسهيلات و فضا

قوت: اين كتابخانه‌ها از فضاى ناكافى و غير استاندارد برخوردار نيستند، امكانات حفاظت و نگهدارى از اين كتابخانه‌ها و مجموعه آن ضعيف نيست. نقاط ضعف: در اين كتابخانه‌ها فضاى سرانه مطالعه كافى به نسبت تعداد دانشجويان وجود ندارد.

رويكردها و نگرش‌ها

ضعف: روش‌هاى مختلف خدماتى در اين كتابخانه‌ها مورد استفاده قرار نمى‌گيرد، رويكردهاى نظام‌مندى براى ارزيابى خدمات، مجموعه، تسهيلات و پروژه‌هاى انجام شده وجود ندارد، برنامه‌هاى منسجم و انعطاف پذير كوتاه و بلند مدت در اين كتابخانه‌ها وجود ندارد.

فرصت‌ها و تهديد‌ها

فرصت: نيروى انساني در اين كتابخانه‌ها نيروى انساني جوان و تحصيل كرده با تخصص‌هاى مورد نياز وجود دارد، قيمت نيروى كار (انسانى) در اين منطقه پايين است، كاركنان براى همگام شدن با پيشرفت‌هاى حوزه فنآورى اطلاعات و ارتباطات مشكل ندارند، كاركنان در مقابل تغيير از خود مقاومت نشان نمى‌دهند.

تهدید: در این کتابخانه‌ها از خلاقیت کارمندان بازنشسته استفاده نمی‌شود.

بازاریابی و رقبای اطلاعاتی

فرصت: برای این کتابخانه، هیچ رقیبی وجود ندارد، برای خدمات اطلاعاتی این کتابخانه رقبای داخلی و خارجی وجود ندارد، ارتباط مستقیم کارگزاران با کاربران باعث ایجاد مشکل برای کتابخانه نشده است، اعضاء هیأت علمی این دانشگاه از جای دیگری غیر از این کتابخانه، اطلاعات خود را تأمین نمی‌کنند. تهدید: برای مجموعه و خدمات این کتابخانه، بازاریابی صورت نمی‌گیرد، دانشجویان این دانشگاه از جای دیگری غیر از این کتابخانه، اطلاعات خود را تأمین می‌کنند، کارگزاران و فراهم آورندگان منابع تبدیل به جایگزینانی سریع‌تر و ارزان‌تر برای کاربران نشده‌اند، جایگزین‌های اینترنتی برای خدمات این کتابخانه وجود ندارد.

رویکردها و نگرش‌ها

فرصت: در این کتابخانه‌ها از نوآوری‌ها حمایت می‌شود، در این کتابخانه‌ها تمایل از منابع چاپی به سمت منابع الکترونیکی وجود دارد، دانشجویان در رابطه با نقش کتابخانه دارای نگرش منفی نیستند. تهدید: مسئولان فکر می‌کنند که منابع الکترونیکی نیاز به فضا ندارند، مسئولان از موقعیت این کتابخانه درک صحیحی ندارند.

وضعیت مالی

فرصت: به این کتابخانه‌ها منابع اهدایی نیز داده می‌شود، در این کتابخانه‌ها بر بودجه کنترل کافی بر مخارج وجود دارد. تهدید: برای این کتابخانه‌ها امکان واگذاری برخی خدمات خاص به بخش خصوصی وجود ندارد، این کتابخانه با کمبود بودجه مواجه است، برای این

کتابخانه‌ها امکان استفاده از روش خرید کنسرسیومی وجود ندارد، هزینه فناوری‌ها اطلاعاتی و ارتباطی بالا است، این کتابخانه‌ها با کاهش بودجه مواجه هستند.

زیر ساخت‌های فناوری اطلاعاتی و ارتباطی

فرصت: با استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی، دسترسی مناسب‌تر به منابع ایجاد شده است.

تهدید: در این کتابخانه‌ها، پشتیبانی از زیرساخت‌های موجود، با مشکل روبه‌روست، در این کتابخانه‌ها از سخت‌افزارهای مطمئن و با کیفیت مطلوب استفاده نمی‌شود، در این کتابخانه‌ها از نرم‌افزارهای جدید و با قابلیت بالا استفاده نمی‌شود، در این کتابخانه‌ها کارکنان در مورد فناوری‌های به روز دنیا و کشور در زمینه کتابداری از دانش و آگاهی لازم برخوردار نیستند.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش به بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای کتابخانه‌های دانشگاه رازی پرداخته شده است. سپس بر اساس یافته‌های به دست آمده سعی شده است تا پرسش اصلی پژوهش یعنی: چگونه بر اساس نقاط قوت و فرصت‌های محیطی می‌توان بر نقاط ضعف غلبه کرد و به عنوان راهکارهایی در برابر تهدیدها بهره برد؟ پاسخ داده شود. در مورد فرسودگی شغلی موجود در بین کارکنان کتابخانه به صورت دوره‌ای و برنامه ریزی شده وظایف محوله کارکنان را تغییر داد مثلاً کارکنانی که به طور دائم در یک بخش پرمراجعه و پرکار مانند بخش مرجع یا امانت کار می‌کنند ممکن است دچار خستگی و روزمرگی در کار خود شوند بهتر است برای غلبه بر این مشکل به گونه‌ای برنامه‌ریزی شود که تمام کارکنان به صورت چرخشی در هر کدام از بخش‌های مختلف کتابخانه به فعالیت بپردازند. در مورد کمبود کارکنان نسبت به کاربران ممکن است در ساعاتی که مراجعه کنندگان به یک بخش زیاد باشند و

در عین حال در بخش دیگری از کتابخانه سایر کارکنان از فراغت بیشتری برخوردار باشند و با توجه به اینکه در بین کارکنان روحیه همکاری وجود دارد و از تخصص‌های متنوع برخوردارند که در این صورت می‌توان با برنامه‌ریزی صحیح و جلب رضایت همه کارکنان در چنین مواقعی کارکنان به کمک یگدیگر بشتابند. کارکنان این کتابخانه جوان هستند می‌توان کارکنان علاقمند به تحقیق و پژوهش را شناسایی و از حجم وظایف کاری آن‌ها کاست و از علاقه و توانایی آنان برای انجام تحقیقات و پژوهش به نحو شایسته‌ای بهره برد و بعد از انجام هر تحقیق در کتابخانه از نتایج به دست آمده از آن استفاده کرد. برای مدیریت بهتر امور کتابخانه با توجه به اینکه مدیران این کتابخانه‌ها از بخش‌های مختلف، اطلاعات آماری دقیق در دست دارند و همچنین وجود اعضاء هیأت علمی در دانشگاه می‌توان از دانش، تخصص و تجربه آن‌ها در امر برنامه‌ریزی و اداره امور کتابخانه سود جست تا کتابخانه در حرکت و دستیابی به اهداف پیش بینی شده با سرعت بیشتر پیش برود. مدیر کتابخانه در عرصه رقابت با سایر کتابخانه‌ها و جذب کابران بیشتر برای مراجعه و استفاده از کتابخانه می‌تواند از این ویژگی که کتابداران با کاربران دارای رابطه نزدیکی هستند و قادر به پیش بینی نیاز مخاطبان هستند، به تهیه منابع و فنآوری‌ها مورد نیاز روز کاربران اقدام و توجه کاربران را به استفاده هر چه بیشتر از کتابخانه جلب کند. ضعف‌های عمده این کتابخانه‌ها در بعد مجموعه و زیرساخت‌های فنآوری اطلاعاتی و ارتباطی و بعد مالی است. این نتایج در راستای نتایج پشوتنی زاده و منصوری (۱۳۹۰) و مقدم چرکری (۱۳۸۳) می‌باشد و نشان دهنده آن است فنآوری اطلاعات و زیر ساخت‌های لازمه آن در بیشتر کتابخانه‌های ایران ضعیف می‌باشد. که جهت برطرف نمودن آن‌ها نیاز به برنامه ریزی‌های کوتاه مدت و بلند مدت، نیاز سنجی در فاصله‌های زمانی متعدد و توجه جدی معاونت پژوهشی دانشگاه بالخصوص در زمینه حمایت‌های مالی را دارد. بالابردن بهره‌وری نیروی انسانی و شناسایی استعدادها، برگزاری دوره‌های ضمن خدمت مرتبط با فعالیت نیروی انسانی، جذب نیروهای

مثمر‌تر از طریق بالا بردن بهره‌وری، بالا بردن کیفیت آموزشی و پژوهشی، تخصیص امکانات به کتابداران و کارکنان جهت برطرف سازی نیازهای نخستین از طریق سرمایه‌گذاری در شرکت‌های تعاونی و...، ایجاد انگیزه در کتابداران و کارکنان از طرق مختلف، ایجاد فضای مساعد جهت آموزش مستمر و به روز کردن دانش کتابداران و کارکنان، انجام تحقیقات مستمر جهت ایجاد انگیزه و به روز کردن دانش کتابداران و کارکنان، هماهنگ سازی آموزش‌های ضمن خدمت با نیاز کارکنان، برگزاری دوره‌های آموزشی ضمن خدمت جهت بالا بردن اطلاعات، برقراری ارتباطات درون و برون سازمانی با جامعه، برگزاری دوره‌های آموزشی متعدد و با فاصله زمانی کم در رابطه با فنآوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی و نرم افزارهای مرتبط و روزآمد دنیا جهت استفاده و پشتیبانی از این فنآوری‌ها در کتابخانه‌ها، انجام نیازسنجی به صورت دوره‌ای از راه‌های مختلفی است که می‌تواند به مدیریت این کتابخانه‌ها کمک نماید. برخلاف پژوهش‌های پشتوتنی زاده و منصور (۱۳۹۰) و دایک یوگا (۲۰۰۷) کتابخانه‌های دانشگاه رازی به لحاظ فضا به علت تازه تأسیس بودن مشکلات کمبود فضا را ندارند.

بحث بازاریابی می‌تواند بسیار از مشکلات مادی و تهدیدهای مادی این کتابخانه‌ها را کاهش دهد. مشکل بازاریابی و کسب درآمد نیز توسط محمود، حامد و حیدر (۲۰۰۵) برای کتابخانه‌های پاکستان مطرح گردیده است. با ارائه خدمات به سایر دانشگاه‌ها در قالب قراردادهای دو سویه از جمله دانشگاه پیام نور یا سایر سازمان‌ها و دریافت هزینه از آن‌ها بخش اعظمی از نقاط ضعف این کتابخانه‌ها برطرف خواهد گردید. واگذاری بخش‌های از کتابخانه (بخش زیراکس، صحافی و خدمات) به بخش خصوصی کمک شایانی به کمبود نیرو در این کتابخانه‌ها می‌کند. استفاده از خرید کنسرسیومی با همکاری کتابخانه‌های دانشگاه‌های منطقه غرب بخشی از مشکلات مادی این کتابخانه‌ها را کاهش خواهد داد.

پیشنهادها

- ۱- با توجه به مشکل کمبود نیروی متخصص این دانشگاه پیشنهاد می‌گردد، مسولین دانشگاه مبادرت به استخدام کتابداران متخصص نمایند.
- ۲- پیشنهاد می‌گردد، مدیریت کتابخانه‌ها به اعضاء هیأت علمی رشته کتابداری یا کارشناسان ارشد این کتابخانه‌ها سپرده شود.
- ۳- پیشنهاد می‌گردد زیرساخت‌هایی فناوری اطلاعاتی و ارتباطی و اتصال به اینترنت پر سرعت در این کتابخانه‌ها تقویت گردد.

پی‌نوشت‌ها

- 1 mintzberg
- 1 SWOT
- 2 Political, Economic, Sociological and Technological (PEST)
- 3 Strength
- 4 Weakness
- 5 Opportunity
- 6 Threats
- 7 Position
- 8 Problematic
- 9 Situation
- 10 Situational Logic
- 11 Cognitive
- 12 Change Agents
13. Brayson
- 14 R Matthews
- 15 Igor Ansoff
- 16 Corporate Strategy (New York, Mc Graw Hill)
- 17 Discrepancy Test
- 18 . Chang
- 19 . Huang
- 20 Dike Ugah
- 21 Michael Okpara
- 22 Essential Electronic Agricultural Library (TEEAL)
- 23 Documentation
- 24outside the box

منابع

- انصاری، مریم؛ رحيمي، عليرضا؛ يارمحمدیان، محمدحسين؛ يعغوبی، مریم (۱۳۸۸). «تحليل استراتژيک درونی و بیرونی (SWOT Analysis) دانشکده‌ی مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. مدیریت سلامت، ۱۲(۳۶)، ۳۱-۳۳.
- برایسون، جان. ام (۱۳۸۶). *برنامه‌ریزی استراتژيک برای سازمان‌های دولتی و غیرانتفاعی*. ترجمه عباس منوریان. ویرایش ۳. تهران: مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی
- پشوتنی زاده، میترا؛ منصورى، علی (۱۳۹۰). رزیابی و مقایسه کتابخانه‌های مرکزی و دانشکده‌ای دانشگاه‌های شهید چمران و شیراز بر اساس تحليل SWOT. *مطالعات کتابداری و علم اطلاعات* (در دست چاپ)
- کشمیری پور، ستاره؛ احمدی، مهدی (۱۳۸۸). تحليل SWOT برای برنامه‌ریزی استراتژيک به جهت توسعه نقش کتابداران و اطلاع‌رسانان در مدیریت دانش. *در مدیریت دانش و علوم اطلاعات: پیوندها و برهم کنش‌ها*، به کوشش محمد حسن زاده، امید فاطمی و ابراهیم عمرانی، تهران: نشر کتابدار.
- متیوز، جوزف آر (۱۳۸۷). *برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی در کتابخانه‌ها*. ترجمه عبدالحسین فرج پهلوی. دانشگاه شهید چمران اهواز.
- یمنی، محمد (۱۳۸۲). *برنامه‌ریزی توسعه‌ی دانشگاهی، نظریه‌ها و تجربه‌ها*. تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- میتنبرگ، هنری (۱۳۷۶). *فرایند استراتژی*، در راین کویین، جیمز؛ هنری میتنبرگ و رابرت ام. جیمز. مدیریت استراتژيک، ترجمه محمد صائبی، تهران، مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- مقدم چرکری، نصرالله (۱۳۸۳). *تدوین چشم انداز خدمات و وظایف سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران: پیشنهادی برای* تهران: پیشنهادی برای
- وندل، فرنچ، و بل، سسیل اچ (۱۳۷۹). *مدیریت تحول در سازمان*. ترجمه مهدی الوانی و حسن دانایی فرد. تهران: نظر صفار

Chang, H. & Huang, W (2006). Application of a quantification SWOT analytical method. *Mathematical and Computer Modeling*, 43, 158-169

- Dike U, Akobundu. (2007). A SWOT Analysis of the University Library of Michael Okpara University of Agriculture Library, Umudike, Nigeri. *Library Philosophy and Practice*.
- Fernandez, J (2009). A *SWOT analyses of social media in libraries* available at: www.onlinemag.net, retrieved at; 15 October 2011.
- Mahmood, K; Hameed, A & Haider, S.J. (2005). Fundraising in Pakistani libraries: perceptions of library leaders. *International Information and Library Review*. 37, (2): 117-125.
- Wendell, B (1997). *Foundations of Futures Studies: Human Science for a New Era*. *Transaction Publishers*, 1: 365.